

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการท่องเที่ยววิถีพุทธ
ในเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย

The development of electronic books for Buddhist tourism
in 15 major cities of Thailand

อุดม จันทิมา¹

Udom Chantima

E-mail : udom.chan@mcu.ac.th

กรรณิการ์ ชาวเงิน²

Kannikar Khaw-ngern

E-mail : kannikar.kha@mcu.ac.th

วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน³

Wilaiphon Aunchaoban

E-mail : Wilaiphon.aun2@gmail.com

Received: March 15, 2023 Revised: April 19, 2024

Accepted: April 19, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด และ 2) ประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา พื้นที่วิจัยคือ เมืองหลัก 15 จังหวัด จาก 6 ภูมิภาคของประเทศไทยคือ เหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ กลาง ตะวันออก ตะวันตก และใต้ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเมืองหลัก 90 คน และผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเจาะจง 5 คน ข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 424 คน

¹ นักวิชาการศึกษาคำาณาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³ นักวิจัยอิสระ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด โดยทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สองภาษาคือ ไทยและอังกฤษ เนื้อหาประกอบด้วยวัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง แบ่งเส้นทางท่องเที่ยวเป็น 2 คือ เส้นทางท่องเที่ยววัด 3 สาย และเส้นทางปฏิบัติธรรม มี 3 สาย สารสนเทศเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ (1) ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งและการติดต่อ (2) ข้อมูลเกี่ยวกับการประเภทเส้นทางและรายละเอียดของสถานที่ และ (3) ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทโดยรอบสถานที่ และ 2) ประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด พบว่าความสนใจใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้ระดับคะแนนมากที่สุด ($\bar{X}=4.32$, S.D.= 0.48) รองลงมาคือ การนำเสนอเนื้อหาภายในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อความสนใจท่องเที่ยววิถีพุทธ ได้ระดับคะแนนมากที่สุด ($\bar{X}=4.28$, S.D.= 0.45) และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์คือ ที่ตั้ง ประวัติ สิ่งสำคัญหรือสถานที่สำคัญ กิจกรรม เส้นทาง สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ และแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง ได้ระดับคะแนนมากที่สุด ($\bar{X}=4.27$, S.D.= 0.52) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์และได้รับความสนใจ มีการนำเสนอเนื้อหา เช่น รูปภาพสถานที่สำคัญ สถาปัตยกรรม คำบรรยาย เป็นต้น ที่ส่งผลเชิงบวกต่อความสนใจการท่องเที่ยวเชิงพุทธและเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: หนังสืออิเล็กทรอนิกส์, การท่องเที่ยววิถีพุทธ, เมืองหลัก,

Abstract

This study aims to 1) develop electronic books for Buddhist tourism in the major cities of 15 provinces and 2) evaluate electronic books for Buddhist tourism in the major cities of 15 provinces of Thailand. The study was conducted by using research and development method in the major cities in 15 provinces, representing all 6 regions of Thailand: Northern, Northeastern, Central, Eastern, Western, and Southern regions. Qualitative data was collected by in-depth interviews with 90 individuals involving in tourism in the major cities and focus group discussion with 5 experts, while quantitative data was collected by questionnaires from a sample group of 424 individuals.

The findings indicated that: 1) Electronic books for Buddhist tourism in the major cities of the 15 provinces were developed in both Thai and English languages, comprising information of 15 Thai temples and 15 meditation centers. Tourist destinations were divided into 2 routes

including temple tours (with 3 routes) and meditation practice tours (with 3 routes). Information about tourist sites was categorized into three parts: (1) location and contact information, (2) route types and details of the sites, and (3) information of contextual surrounding of the sites.

2) Evaluation of the electronic books revealed that the satisfaction of the book using as educational tools for learning about tourist destinations with highest score (mean=4.32, S.D.=0.48), the next is the presentation of contents of electronic books significantly influenced interest in Buddhist tourism at highest score (mean = 4.28, S.D. = 0.45), and the books providing useful information of tourist attractions including locations, history and background, significant places, activities, routes, facilities and services, and nearby tourist attraction at highest score (mean = 4.27, S.D. = 0.52). In conclusion, the electronic books serve as an effective promotional tool for Buddhist tourism, generating positive interest, and valuable data such as images of important Buddhist sites, architectural details, and information, thus positively it influences interest in Buddhist tourism. Therefore, the electronic books are suitable for promoting Buddhist tourism in the current era.

Keywords: Electronic Book, Buddhist Tourism, Major Cities, Tourism Routes

1. บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจมากที่สุด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของทั้งโลกมีมูลค่ารวมราว 9 แสนล้านเหรียญสหรัฐ และมีอัตราการเติบโตค่อนข้างสูง ทั้งนี้ คาดการณ์ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะมีอัตราการเติบโตถึงร้อยละ 15 ต่อปี ในระยะ 10 ปีข้างหน้า⁴ World Economic Forum: WEF ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของไทย อยู่อันดับที่ 34 จาก 141 ประเทศทั่วโลก ด้านความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในอันดับที่ 60⁵ สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย ทั้งนี้ จากการสำรวจความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วงเดือน สิงหาคม 2564 จำนวนตัวอย่าง 468 คน พบว่า จังหวัดเป้าหมายที่นักท่องเที่ยววางแผนท่องเที่ยวในช่วงเดือน ก.ย.-ธ.ค. 2564 สำหรับ 3 อันดับแรก คือ จังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 16.7 จังหวัดน่าน คิดเป็นร้อยละ 9.3 และจังหวัดภูเก็ต คิดเป็นร้อยละ 8.6⁶

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เกิดขึ้นในยุคสมัยที่มีการนำเทคโนโลยีมาพัฒนานวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างปัญญาและให้ความรู้ รวมถึงใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะเป็นศูนย์รวมแหล่งข้อมูล⁷ เพราะองค์ประกอบของหนังสือ ช่วยให้ผู้ใช้สามารถเห็นภาพต่างๆ ผ่านการสร้างสรรคด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจในสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องการได้อย่างละเอียด⁸ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการตัดสินใจเพื่อเดินทาง การวางแผนสำหรับเตรียมตัว การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว สามารถเปรียบเทียบความน่าสนใจของแต่ละสถานที่จากสื่อหลากหลายรูปแบบ โดยการพิจารณาว่าแหล่งใดจะให้คุณค่าด้านความรู้และด้านนันทนาการ จึง

⁴ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/ratchakitcha-136-51/ [25 ตุลาคม 2564].

⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁶ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, **ผลการสำรวจความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.mots.go.th/download/article/article_20211115153223.pdf [15 ธันวาคม 2564].

⁷ R. T. Vidyaratne, E.A.G. Sumanasiri, "Foreign Missions' Role in Promoting International Trade: Empirical Evidence of Sri Lankan Foreign Missions Promoting Electronic Exports in Germany", **International Business Research**, 13:7 (2020): 173-188.

⁸ Marion Rauscher & Andreas Humpe, "Traveling the Past: Raising Awareness of Cultural Heritage through Virtual Reality", **Journal of Promotion Management**, 28:2 (2022): 128-143.

จะตัดสินใจเดินทางไปยังสถานที่นั้น⁹ อีกทั้ง กลไกที่นำมาใช้พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นเทคโนโลยีในลักษณะมัลติมีเดีย ได้แก่ ข้อความ เสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ฯลฯ ที่มีการเชื่อมต่อแหล่งข้อมูลข่าวสารภายใต้การจัดการเนื้อหาตามสารสนเทศ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในโครงสร้าง¹⁰ ที่น่าสนใจคือ เนื้อหามัลติมีเดียที่เป็นองค์ประกอบจะสามารถช่วยอธิบาย ขยายรายละเอียดในประเด็นอันแท้จริงด้วยการแสดงภาพที่ซับซ้อนในลักษณะการคลี่ขยายให้ทราบได้อย่างชัดเจน หรือให้คำอธิบายต่อแนวคิดที่ยากต่อการทำความเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแตกต่างจากวิธีการแบบดั้งเดิม¹¹ ช่วยให้ผู้ใช้ได้ค้นหาชุดความรู้ รายละเอียด แผนภาพ แผนภูมิ เรื่องราวที่ต้องการ ที่ส่งผลต่อความรู้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากใช้ระบบเทคโนโลยีในลักษณะการเชื่อมโยงผ่านไฮเปอร์ลิงค์ เพื่อเชื่อมต่อไปยังจุดต่างๆ ที่เป็นประเด็นหลักและประเด็นรองที่ผู้ใช้ต้องการ¹² และสามารถค้นหาข้อมูลเฉพาะด้านด้วยการสัมผัสหน้าจอได้สะดวก รวดเร็ว และง่าย¹³

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เนื้อหาที่พัฒนาด้วยระบบมัลติมีเดีย อันมีองค์ประกอบ ได้แก่ วิดีโอ รูปภาพ แสง สี เสียง ฯลฯ และสามารถติดตั้งได้หลายอุปกรณ์ เช่น ไอแพด สมาร์ทโฟน ที่เชื่อมโยงสู่แหล่งข้อมูลสารสนเทศภายนอก ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มีผลอย่างมากสำหรับนักเดินทางท่องเที่ยว ในการเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ธรรมเนียมปฏิบัติ รวมทั้งประวัติศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี การแสดง ฯลฯ ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น¹⁴ อีกสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจคือ หนังสือ

⁹ T. Car, Ljubica Pilepić Stifanich, Mislav Šimunić, “INTERNET OF THINGS (IOT) IN TOURISM AND HOSPITALITY: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES”, *Tourism in Southern and Eastern Europe*, Vol. 5 (2019): 163–175.

¹⁰ Salami, Mudasiru; Adedokun, Iseoluwa, “Prospect and Challenges of Electronic Information Resources Usage by Distance Learning Students of Ibadan University”, *Library Philosophy & Practice*, 2022: 1–14.

¹¹ Chiu, PS. et al., “Interactive Electronic Book for Authentic Learning”, *Authentic Learning Through Advances in Technologies*, (2018): 45–60.

¹² Alexandra Hamlett & Helen Georgas, “In the Wake of Discovery: Student Perceptions, Integration, and Instructional Design”, *Journal of Web Librarianship*, 13:3 (2019): 230–245.

¹³ Kerry A. Falloon, “Effectively Evaluating the Accessibility of Electronic Monographs Using VPATs and Other Resources at the College of Staten Island Library– CUNY”, *Serials Review*, 46:2 (2020) 98–113.

¹⁴ Bhuiyan, Kamrul Hasan, Israt Jahan, Nurul Mohammad Zayed, Khan Mohammad Anwarul Islam, Sayma Suyaiya, Olena Tkachenko, and Vitalii Nitsenko, “Smart Tourism Ecosystem: A New Dimension toward Sustainable Value Co-Creation”, *Sustainability*, 14 (2022): 1–14.

อิเล็กทรอนิกส์ด้านการนำเที่ยวจะมีการแข่งขันกันสูง ผลตอบแทนที่บริษัทหรือผู้พัฒนาได้รับคือ ค่าโฆษณาจากสปอนเซอร์ เช่น บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร โรงแรม ร้านจำหน่ายของที่ระลึก สายการบิน บริษัทรถเช่า บริษัทแท็กซี่ และสมาคมมัคคุเทศก์ ดังนั้น จึงมีการปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมั่นใจว่า ข้อมูลอันเป็นเนื้อหาในฉบับ เป็นข้อมูลที่ล่าสุด และตรงเวลาในทุกๆ รายละเอียดที่ปรากฏในจุดหมายปลายทาง รวมถึงข้อมูลด้านที่พัก ข้อมูลเกี่ยวกับร้านอาหาร ที่นิยมสื่อสารด้วยภาษาด้านการท่องเที่ยวในลักษณะของการเป็นตัวแทนมัคคุเทศน์¹⁵ ดังนั้น ผลทางตรงที่เห็นได้ชัดเจนจากการใช้คือ การจัดเก็บของเนื้อหาสาระที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ด้วยกลไกเชื่อมประสานของเทคโนโลยีที่เป็นศูนย์กลางสำหรับการสืบค้นข้อมูลตามประเด็นเนื้อหาที่กำหนดไว้ในสารบัญเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นหลักและประเด็นรองที่มีจำเป็นต้องสืบค้นอย่างรวดเร็ว

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยววัดและสถานปฏิบัติธรรมใน 15 เมืองหลักของประเทศไทย โดยนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่นั้นๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ที่ตั้ง การติดต่อ เส้นทาง การเดินทาง สิ่งสำคัญภายในวัด กิจกรรมสำคัญ คุณค่าทางพระพุทธศาสนา สิ่งอำนวยความสะดวก บริการที่อยู่ใกล้เคียง และสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยววิถีพุทธในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด

2.2 เพื่อประชาสัมพันธ์และประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด

¹⁵ Wang H, Liu D-H, Yu L, et al., "RETRACTED: Analysis on the reading guidance to classics in the teaching of specialized courses in tourism undergraduate education in China". *International Journal of Electrical Engineering & Education*. (2023): 3318–3336.

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 1) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัดและสถานปฏิบัติธรรม ทั้ง 30 แห่ง จำนวน 30 รูป/คน 2) นักท่องเที่ยว จำนวน 60 คน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเจาะจง จำนวน 5 คน ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาสาสมัคร 424 คน พื้นที่วิจัยคือ วัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง รวม 30 วัด ซึ่งเป็นสถานที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ในเมืองหลัก 15 จังหวัด ประกอบด้วย (1) จังหวัดเชียงใหม่ (2) จังหวัดขอนแก่น จังหวัดนครราชสีมา (3) จังหวัดสระบุรี (4) จังหวัดฉะเชิงเทรา (5) จังหวัดชลบุรี (6) จังหวัดระยอง (7) จังหวัดระยอง (8) จังหวัดกาญจนบุรี (9) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (10) จังหวัดเพชรบุรี (11) จังหวัดสุราษฎร์ธานี (12) จังหวัดกระบี่ (13) จังหวัดพังงา (14) จังหวัดภูเก็ต (15) จังหวัดสงขลา เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แนวคำถามเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก 2) แนวคำถามเพื่อสนทนากลุ่มแบบเจาะจง และ 3) แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ รวม 7 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

1) ระยะที่ 1 มี 3 ขั้นตอน คือ มีเป้าหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลและความรู้สำหรับออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนรวบรวมข้อมูลและความรู้ 2) ขั้นตอนกำหนดแนวคิดการประดิษฐ์ และ 3) ขั้นตอนออกแบบแบบร่าง โดยเริ่มด้วยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับวัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยววิถีพุทธ และการพัฒนานวัตกรรม เช่น สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว นวัตกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงศึกษาข้อมูลจากผู้ให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวภายในประเทศ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ททท. กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และภาคเอกชน บริษัททัวร์ต่างๆ จากนั้นเป็นการศึกษาภาคสนามโดยสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัดกรรมกรวัด ผู้ดูแลสถานปฏิบัติธรรม จำนวน 30 รูป/คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 60 คน นอกจากนี้ ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเจาะจง 5 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ตัวแทนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และตัวแทนจากสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา และออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2) ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามที่ได้ออกแบบไว้แล้ว มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนพัฒนาแบบจำลอง 2) ขั้นตอนพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และทดสอบ 3) ขั้นตอนเผยแพร่และส่งเสริมการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

3) ระยะที่ 3 เป็นการติดตาม วัดและประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผ่าน google form จำนวน 424 ชุด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อนำผลที่ได้ไปถอดบทเรียนและสร้างสรรค์หนังสือ ให้ดียิ่งขึ้น

4. ผลการวิจัย/ประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัย

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เริ่มจากการจัดทำฐานข้อมูลก่อน จากนั้นจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 เส้นทาง แล้วจึงพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยนำแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยีมาเป็นแนวทางพัฒนา ส่งผลให้การใช้งานหนังสือทำงานแบบอัตโนมัติในหลายฟังก์ชัน ในส่วนของการจัดรูปแบบหนังสือให้ความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลที่ตรงประเด็น ชัดเจน น่าสนใจ และเน้นประโยชน์ ที่สำคัญคือ ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลแบบดิจิทัลได้ทุกที่ทุกเวลา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ได้นำฐานข้อมูลของวัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง มาจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว โดยหนังสือ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านเส้นทางท่องเที่ยว นำเสนอเนื้อหาแบ่งออกเป็น 2 เส้นทางคือ 1) เส้นทางสายท่องเที่ยววัด มี 3 สาย และ 2) เส้นทางสายการปฏิบัติธรรม มี 3 สาย สำหรับด้านสารสนเทศ แบ่งเนื้อหาเป็น 3 ส่วนคือ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งและการติดต่อ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการประเภทเส้นทางและรายละเอียดของสถานที่ และ 3) ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทโดยรอบสถานที่ และด้านเทคโนโลยี นำแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยีมาเป็นแนวทางพัฒนา ส่งผลให้การใช้งานหนังสือเป็นแบบอัตโนมัติในหลายฟังก์ชัน ในส่วนของการจัดรูปแบบหนังสือให้ความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลที่ตรงประเด็น ชัดเจน น่าสนใจ และเน้นประโยชน์ ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลแบบดิจิทัลได้ทุกที่ทุกเวลา ทำให้มีความแตกต่างจากหนังสือที่พิมพ์เป็นเล่ม เช่น การพลิกอ่านหนังสืออัตโนมัติ การเติมแสง สี ภาพเคลื่อนไหว และเสียงดนตรี รวมถึงการแตะสัมผัสเพื่อการเชื่อมต่อบนออนไลน์

ชุดกิจกรรม “การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย” มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนรวบรวมข้อมูลและความรู้ เป็นการกำหนดแนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลและความรู้ ต่อด้วยการพัฒนาเครื่องมือวิจัย หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ส่งหนังสือขออนุญาตเข้าพื้นที่วิจัย เขียนรายงานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เขียนรายงานสรุปผลการสังเคราะห์ข้อมูล และเขียนแนวทางการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กิจกรรมต่างๆ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนกำหนดแนวคิดการประดิษฐ์ เป็นการจัดทำพิมพ์เขียวสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เริ่มจากการกำหนดแนวคิดการประดิษฐ์ จากนั้นนำแนวคิดมาจัดทำเป็นพิมพ์เขียวสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และตรวจสอบพิมพ์เขียว

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนออกแบบแบบร่าง เป็นการจัดทำแบบร่างหรือโปรโตไทป์ สำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นกิจกรรมเปลี่ยนไอเดียหรือพิมพ์เขียวให้เป็นแบบร่าง จากนั้นจัดทำแบบร่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และตรวจสอบแบบร่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

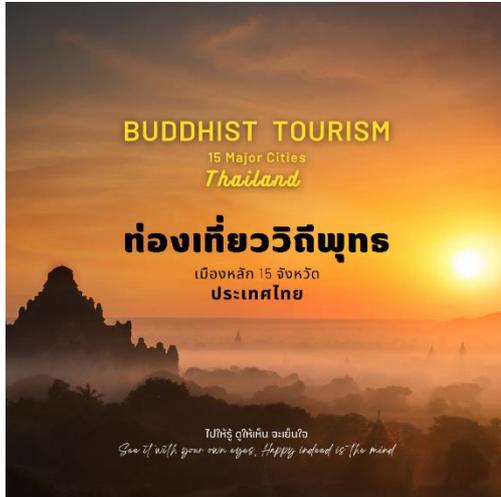
ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนพัฒนาแบบจำลอง โดยใช้โปรแกรม CANVA เป็นการจัดทำแบบจำลองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กิจกรรมเริ่มจากออกแบบแบบจำลองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นจัดสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ปรับแก้แบบจำลองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จัดทำแบบร่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และตรวจสอบแบบจำลองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ก่อนนำไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อได้รับความคิดเห็นที่เป็นบทวิพากษ์ บทวิจารณ์ ในกระบวนการทวนสอบแล้ว จึงทำการพัฒนาฐานข้อมูลและนวัตกรรม ที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ การพัฒนา การตรวจสอบ และการทดสอบ ก่อนจะนำออกไปเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย อาทิ นักท่องเที่ยว ผู้สนใจปฏิบัติธรรม กิจกรรมของขั้นตอนนี้ เริ่มจากจัดทำเอกสารระบุข้อกำหนดและรายละเอียดด้านเทคนิคและการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จากนั้นพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทดสอบและประเมินโดยอาสาสมัคร ประเมินผลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับแก้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้เรียบร้อย

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นตอนเผยแพร่และส่งเสริมการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการนำผลผลิตไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเริ่มจากการเผยแพร่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จากนั้นจัดทำสื่อและประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนผู้สนใจผ่านช่องทางต่างๆ รวมถึงจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และสุดท้ายคือ กิจกรรมประเมินผลโดยผู้สนใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงประเมินผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดจากการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในภาคส่วนต่างๆ

ขั้นตอนที่ 7 ขั้นตอนเรียนรู้และสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้ดีขึ้น เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มอาสาสมัครผู้ทดลองใช้ข้างต้น จำนวน 424 คน มาทำการวิเคราะห์โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติพรรณนา เช่น ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เน้นการประเมินในประเด็น ผู้ใช้มีการยอมรับเนื้อหาสาระ ความทันสมัย การใช้งานสะดวกและง่าย ประโยชน์ที่ได้รับ รวมถึงมีระดับความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด ขั้นตอนสร้างสรรค์และเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น เป็นกิจกรรมถอดบทเรียน รับฟังข้อเสนอแนะ เสนอ

แนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อยอดความรู้เดิม ดังตัวอย่างบางส่วนจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ด้านล่างนี้

วัดห้วยมงคลเป็นวัดที่ประดิษฐานรูปปั้นพระสาวกองค์ใหญ่ที่สุดในโลก สร้างขึ้นเพื่อเป็นมงคลอันเนื่องมาจากเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เมื่อปี พ.ศ. 2532 ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านห้วยมงคล ตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานนามเป็นวัดห้วยมงคล เป็นวัดมงคล ชุมชนบ้านห้วยมงคลมีโครงการพัฒนาราชดำเนินมากมาย เพื่อให้ประชาชนมีสุขทั้งหน้าและภูมิลำเนาดีขึ้น

Wat Huay Mongkol is a temple that houses the world largest replica of Luang Pho Thuat, which was cast for marking the auspicious occasion of the 60th Anniversary of His Majesty the King Bhumibol Adulyadej. The temple, originally called Wat Huai Khlot, is located in Ban Huai Kot, Thap Tai Subdistrict, Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province. Later, His Majesty King Bhumibol Adulyadej gave a new name, Huai Mongkol, to the temple. With many royally-initiated development projects, the locals in Ban Huai Mongkol Community can live better and happier lives.

สวนโมกขพลาาราม (วัดธารน้ำไหล) ตั้งอยู่ที่อำเภอเขาชะเมา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2475 บนเนื้อที่ประมาณ 60 ไร่ โดยท่านพุทธทาส หรือพระพรหมญาณ ในเวลานั้น พร้อมด้วยภริยา และศิษย์ในเขตแคว้นพม่า ซึ่งมีผู้นับถือนิกายเถรวาทและนิกายวัชรยาน ซึ่งมีผู้นับถือนิกายวัชรยานที่เข้ามาปฏิบัติธรรมที่สวนโมกขพลาาราม มีผู้นับถือนิกายเถรวาทและนิกายวัชรยานที่เข้ามาปฏิบัติธรรมที่สวนโมกขพลาาราม มีผู้นับถือนิกายเถรวาทและนิกายวัชรยานที่เข้ามาปฏิบัติธรรมที่สวนโมกขพลาาราม มีผู้นับถือนิกายเถรวาทและนิกายวัชรยานที่เข้ามาปฏิบัติธรรมที่สวนโมกขพลาาราม

Suan Mokkhaplaram (Wat Than Nam Lai) is located in Chalya District Surat Thani Province. It is a well-known meditation retreat among people from all over the world. It was built in 1932 on an area of approximately 60 ri by Venerable Ajahn Buddhadasa or Phra Maha Nueam at that time with support from his younger brother and a Dharma denomination who shared the same aspiration to the Path of Arahatship. Since Mck trees and Phala trees grow all around its area, the temple was named by combining the two words as Suan Mokkhaplaram to be a place for retreat from sufferings. At present, Phrabhavana Bothikul W. (Pho Janthasaro) is the abbot and Vipassana instructor.

ภาพที่ ๑ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย

2) การประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

การประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เก็บรวบรวมข้อมูลผ่าน google form โดยส่งแบบสอบถามผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 424 ชุด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์รายข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ซึ่งหัวข้อ ความสนใจใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อสำหรับศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ได้ระดับคะแนนมากที่สุด (\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.48) รองลงมาคือ การนำเสนอเนื้อหาภายในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อความ

สนใจท่องเที่ยววิถีพุทธ ได้ระดับคะแนนมากที่สุด ($\bar{X}=4.28$, S.D.= 0.45) และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ ได้แก่ ที่ตั้ง ประวัติ สิ่งสำคัญหรือสถานที่สำคัญ กิจกรรม เส้นทาง สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ และแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง ได้ระดับคะแนนมากที่สุด ($\bar{X}=4.27$, S.D.= 0.52) กล่าวได้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้รับความสนใจและเหมาะสมสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในยุคปัจจุบัน

5. บทสรุป

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด ให้ผลผลิตที่สำคัญ 2 ประการคือ 1) ผลผลิตด้านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธฯ และ 2) กระบวนการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธฯ มีรายละเอียดดังนี้

(1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้ความรู้และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยววิถีพุทธ ในเมืองหลักของประเทศไทยในรูปแบบออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธของประเทศไทยในระดับนานาชาติ เป็นการให้บริการข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางมาท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลักของประเทศไทยได้ใช้ประกอบการตัดสินใจก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ ที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชน สร้างรากฐานที่แข็งแกร่ง นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม

องค์ประกอบของหนังสือฯ ช่วยให้ผู้ใช้งานเห็นภาพต่างๆ ผ่านการสร้างสรรคด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจในสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องการได้อย่างละเอียด รวมถึงมีกลไกในการสร้างความสนุกและความบันเทิงนำเสนอต่อผู้อ่าน¹⁶ รายละเอียดของข้อมูลและเนื้อหา ที่มีการจัดการความรู้ภายใต้ระบบสารสนเทศที่ใหม่และทันสมัย ด้วยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ดำเนินการ ทั้งในด้านระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) การจัดรูปภาพ การให้รายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวด้วยการนำเสนอเป็นภาพอินโฟกราฟฟิก ที่ก่อให้เกิดทางเลือกที่สร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวสู่แหล่งปลายทางตามที่ตั้งใจไว้ได้เร็วขึ้น¹⁷ เนื้อหาสำคัญสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวคือ การให้รายละเอียดเฉพาะเกี่ยวกับจุดหมายปลายทาง เพื่อช่วยให้

¹⁶ Marion Rauscher & Andreas Humpe, "Traveling the Past: Raising Awareness of Cultural Heritage through Virtual Reality", *Journal of Promotion Management*, 28:2 (2022): 128–143.

¹⁷ ศิริญา อารยะจารุ, นุชรี บุญศรีงาม, นิพา ผลสงเคราะห์, "การออกแบบสื่อสารสนเทศการท่องเที่ยวและสื่อส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววิถีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม", *Journal of Arts and Thai Studies*, ปีที่ 45 ฉบับที่ 1 (2023): 1–11.

สามารถตัดสินใจได้ง่าย¹⁸ มีความโดดเด่นในด้านการนำเสนอข้อมูลที่ทันสมัย มีระบบมัลติมีเดียที่ช่วยให้ผู้ใช้บริการได้รับทราบในรายละเอียดพร้อมกับการตัดสินใจมายังสถานที่ดังกล่าว¹⁹ จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางได้อย่างสะดวกสบายมากขึ้น ประหยัดต้นทุนในการเดินทาง สามารถเลือกหรือเปรียบเทียบความน่าสนใจของแต่ละสถานที่จากสื่อหลากหลายรูปแบบ โดยการพิจารณาว่าแหล่งใดจะให้คุณค่าด้านความรู้และด้านนันทนาการ จึงจะตัดสินใจเดินทางไปยังสถานที่นั้น²⁰

(2) กระบวนการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) รวบรวมข้อมูลและความรู้ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 2) กำหนดแนวคิดการประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมการหาไอเดียแล้วจัดทำเป็นพิมพ์เขียวสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 3) ออกแบบแบบร่าง เป็นกิจกรรมเปลี่ยนพิมพ์เขียวให้เป็นแบบร่างสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 4) พัฒนาแบบจำลอง เป็นกิจกรรมเปลี่ยนแบบร่างให้เป็นแบบจำลองสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 5) พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และปรับแก้จนได้งานที่พร้อมเผยแพร่ 6) เผยแพร่และส่งเสริมการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นกิจกรรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line, Website รวมถึงส่งเสริมการใช้ประโยชน์และรายงานสรุปผลการประเมินหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และสุดท้าย 7) การเรียนรู้และสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น เป็นกิจกรรมถอดบทเรียน รับฟังข้อเสนอแนะ เสนอแนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อยอดความรู้เดิม และนำมาเขียนในรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ซึ่งแนวทางพัฒนาชุดกิจกรรมดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิดของพระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร. ที่ได้เสนอกระบวนการพัฒนานวัตกรรมไว้ 7 ขั้นตอน อีกทั้ง กระบวนการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (eBooks) ยังสอดคล้องกับแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) ที่ส่งผลต่อการมีทัศนคติที่ดี แล้วยอมรับใช้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นในที่สุด เพราะสิ่งที่พัฒนาขึ้นเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ (Perceived Usefulness: U) มีความง่ายและสะดวกใน

¹⁸ Muhammad Norzahin Mohd Zamran, Salasih Mohamad, "The Potential of UTHM Pagoh Campus As A Tourism Site", **Enhanced Knowledge in Sciences and Technology**, Vol. 3 No. 1 (2023): 287-293.

¹⁹ Kamel, Momen, "Perceived Usefulness and Perceived Trust in Facebook as a Social Search Engine and its Impact on the Purchase Intentions of Restaurants' Customers", **International Journal of Tourism and Hospitality Management**, Volume 5 Issue 2 (2022): 187-207.

²⁰ T. Car, Ljubica Pilepić Stifanich, Mislav Šimunić, "INTERNET OF THINGS (IOT) IN TOURISM AND HOSPITALITY: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES", **Tourism in Southern and Eastern Europe**, Vol. 5 2019: 163-175.

การใช้สอย (Perceived Ease of Use: E)²¹ ดังนั้น ในการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ รวมถึงวิธีการบริหารจัดการต่างๆ จึงต้องมุ่งเน้นไปที่ ความง่าย และสะดวกในการใช้งานเป็นอันดับแรก สามารถใช้เป็นสื่อในลักษณะของการเป็นตัวแทน มีคุณค่าแทนได้²² การนำแนวคิด TAM มาออกแบบหนังสือแนะนำการท่องเที่ยวแบบอิเล็กทรอนิกส์ และทดลองใช้ พบว่า ผู้ใช้มีความประทับใจ เห็นประโยชน์ของการท่องเที่ยว เพราะระบบมีมิติเดียว ช่วยให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเองได้ ข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยว เอื้อต่อการตัดสินใจในการเดินทางได้อย่างรวดเร็ว²³ ทั้งในด้านการเดินทางเพื่อเดินทาง การวางแผนสำหรับเตรียมตัว การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว การเลือกที่พัก การเลือกกิจกรรมสันทนาการ การเลือกแหล่งเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ ตลอดจนการประมาณการค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะต้องชำระ กล่าวได้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีประโยชน์อย่างมากสำหรับการวางแผนการเดินทาง และการเลือกจุดหมายปลายทางสำหรับนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. ผลการสำรวจความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.mots.go.th/download/article/article_20211115153223.pdf [15 ธันวาคม 2564].
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/ratchakitcha-136-51/ [25 ตุลาคม 2564].
- ศิริัญญา อารยะจารุ, นุชรี บุญศรีงาม, นิพา ผลสงเคราะห์. “การออกแบบสื่อสารสนเทศการท่องเที่ยวและสื่อส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววิถีกลุ่ม

²¹ Fred D. Davis, “Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology”, *MIS Quarterly*, Vol. 13 No. 3 (1989): 319–340.

²² Wang H, Liu D–H, Yu L, et al., “RETRACTED: Analysis on the reading guidance to classics in the teaching of specialized courses in tourism undergraduate education in China”. *International Journal of Electrical Engineering & Education*. (2023): 3318–3336.

²³ Dzulfia Putri Luthfiya, Eko Susanto, Tomy Andrianto, “Applying the Technology Acceptance Model to the Design of the Wellness Tourism E–Guidebook”, *Journal of Tourism Sustainability*, Volume 1 No 2, (2021): 82–94.

ชาติพันธุ์ลาวครึ่งในจังหวัดนครปฐม”, **Journal of Arts and Thai Studies**. ปีที่ 45 ฉบับที่ 1 (2023): 1–11.

Alexandra Hamlett & Helen Georgas. “In the Wake of Discovery: Student Perceptions, Integration, and Instructional Design”. **Journal of Web Librarianship**. 13:3 (2019): 230–245.

Bhuiyan, Kamrul Hasan, Israt Jahan, Nurul Mohammad Zayed, Khan Mohammad Anwarul Islam, Sayma Suyaiya, Olena Tkachenko, and Vitalii Nitsenko. " Smart Tourism Ecosystem: A New Dimension toward Sustainable Value Co–Creation". **Sustainability**, 14 (2022): 1–14.

Chiu, PS. et al.. “Interactive Electronic Book for Authentic Learning”. **Authentic Learning Through Advances in Technologies**, (2018): 45–60.

Dzulfa Putri Luthfiya, Eko Susanto, Tomy Andrianto. “Applying the Technology Acceptance Model to the Design of the Wellness Tourism E–Guidebook”. **Journal of Tourism Sustainability**, Volume 1 No 2 (2021): 82–94.

Fred D. Davis. “Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology”. **MIS Quarterly**, Vol. 13 No. 3 (1989): 319–340.

Kamel, Momen. “ Perceived Usefulness and Perceived Trust in Facebook as a Social Search Engine and its Impact on the Purchase Intentions of Restaurants’ Customers” . **International Journal of Tourism and Hospitality Management**, Volume 5 Issue 2 (2022): 187–207.

Kerry A. Falloon. “Effectively Evaluating the Accessibility of Electronic Monographs Using VPATs and Other Resources at the College of Staten Island Library– CUNY”. **Serials Review**, 46:2 (2020) 98–113.

Marion Rauscher & Andreas Humpe. “Traveling the Past: Raising Awareness of Cultural Heritage through Virtual Reality”. **Journal of Promotion Management**, 28:2 (2022): 128–143.

Muhammad Norzahin Mohd Zamran, Salasiah Mohamad. “The Potential of UTHM Pagoh Campus As A Tourism Site”. **Enhanced Knowledge in Sciences and Technology**, Vol. 3 No. 1 (2023): 287–293.

- R. T. Vidyaratne, E.A.G. Sumanasiri. “Foreign Missions’ Role in Promoting International Trade: Empirical Evidence of Sri Lankan Foreign Missions Promoting Electronic Exports in Germany”. **International Business Research**, 13:7 (2020): 173–188.
- Salami, Mudasiru; Adedokun, Iseoluwa. “Prospect and Challenges of Electronic Information Resources Usage by Distance Learning Students of Ibadan University”. **Library Philosophy & Practice**, 2022: 1–14.
- T. Car, Ljubica Pilepić Stifanich, Mislav Šimunić. “INTERNET OF THINGS (IOT) IN TOURISM AND HOSPITALITY: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES”. **Tourism in Southern and Eastern Europe**, Vol. 5 (2019): 163–175.
- Wang H, Liu D–H, Yu L, et al.. “RETRACTED: Analysis on the reading guidance to classics in the teaching of specialized courses in tourism undergraduate education in China”. **International Journal of Electrical Engineering & Education**. (2023): 3318–3336.

